ODLOMAK IZ EL-HIDROVE KNJIGE*

* Izdavač, Autor, Sarajevo, 2011, str. 5-16.

I, tak
o, čim
je moj po
gled pao na
prvo slovo ove
knjige, na prvi harf,
nisam osjetio ni kad, ni
kako sam stao silaziti niz
stepenice njenih redova i ja,
evo, lomeći riječi i rečenice, sa
mo prividno pokušavam na bosan
skom jeziku i latiničnim pismom, ba
r donekle, dočarati kako je to izgledalo.
A našavši se u El-Hidrovoj knjizi, kao da sa
m u njoj oduvijek bio i kao da iz nje nikada nis
am ni izašao. *Zaista je ova knjiga čudo, o Hidre, ve
lika* čast za mene, osobito darivanje, nešto nepojmljivo.
Kad nekoga dopadne kakva čast mroa da oko nje ima još svašta nešto;
hoćeš li se već spustiti niz te stepenice, ili ćeš da ti podapinjem noge
tačkama i zarezima, o Abdulahu? Ali, evo sišao si! Zaustavio sam te uskličnikom?
Sjedi i osloni se na *i između sjedi i osloni se, gledajući u i riječi sjedi;* ne strahuj, neće ti
tačka s veznika i pasti na glavu; osvrći se, osvrći! U kom si vrtu?

Ne znam.

Koji ćeš vrt: Onaj staroegipatski, onaj helenski, onaj kartagijanski, onaj bagdadski, onaj endeluski, onaj stambolski, onaj imamski, onaj indijski, onaj sarajevski…?

Sarajevski.

Onda one stepenice nisu više stepenice moje knjige niz koje si sišao, nego je zatravljena strana brda pod kojim je tvoja sarajevska bašča. Ali koja je ovo bašča? Ona iz nad Miljacke, kroz koju teče potok, ona u kojoj si uzeo abdest u zimu 1530. Kada sam te zijaretio pri tvom devetom starenju?

Ne može biti. Ova u kojoj sjedimo bujna je, raskošna, s dubokim hladom sred ljetnog dana, a meni ni potočića.

Ima studenac!

Dobro, da ti ne prijeporim, možda sam imao i takvu bašču, ne sjećam se, ti si Hidr-zeleni, onaj koji se napio vode života, oprosti meni neznalici, smetenjaku, nedosjetih se odmah da je cvijeće u mojoj kući procvjetalo u svim duginim bojama kada si se pojavio iako je napolju padao snijeg, a potok bio zaleđen. Ali, šteta, vidi gore, na prethodnoj stranici, one zaravni podno brda koje je prije toga bilo stepenice tvoje knjige, one zaravni na riječima svašta nešto obično, nagodne da se baš na njoj prostre bošča, sjedne i udari u razgovor, što si me stisnuo ovdje između dva i? Već vidim naše siluete kako sjede alaturka jednu naspram druge i već nazirem mangalu, jemeke, mirisno šerbe od ružinih latica…

Nema hlada, izand tih riječi svašta nešto sve je golo, golo nebo.Ovo ne pišeš ti? I šta ti fali da si tu gdje jesi, u bašči bogatoj, iako si stisnut između dva i? Ili si samo htio

da me uvjeriš da znaš čitati moju knjigu?

Lahko je čitati tvoju knjigu, možda je nije lahko razumjeti; nema takvih knjiga kao što je ova. Lahko je čitam. Barem za sada. I evo, ne čudim se da su riječi svašta nešto, do sada dva puta ponovljene, odjednom dva prazna ovalna srebrna pladnja i da leži ispred nas, jedan pred tobom jedan preda mnom, ali se čudim ovom trećem, iako vidim das u one riječi, one zaravni gore na prethodnoj strani, riječi od kojih su, valjda i nastali ovi ovali, ponovljene i treći put. Da ih opet izgovorim, da li bi se pojavio i četvrti pladanj? Ili će od ove pomisli na te dvije riječi nastati samo njihova elipsasta sijenka? Hoće? Tri ovala, četiri sijenke? Ovo zaista ti pišeš?... I znaš, naumpade mi kako smo ono sjedjeli u vrtu Imamovom, u vrtu El-Kaimovom, ono kada sam se obrukao, jer je moj pogled tamo bio slijep za nevidljive dobrote u onim škrinjama. Ali naumpade mi i to kako sam te počastio vrućom pogačon ispod sača i jelima iz svoje zimnice.

Nije to bilo! To je sad. Gdje je pogača? Pa zar ne vidiš da ja ovu knjigu pišem na tvoje oči, u tvojoj kući koju si kupio od žene muškog imena Hazbeg, pod svjetiljkom u koju gledaš strahujući da joj neće doteći ulja do zore i da ja ovo neću stići dovršiti. Hoću, ne boj se? Samo, gdje je sada moja knjiga? Još malo pa nestala – harfovi blijede, iščezavaju, eto, vraćam ti pošteno tvoj dragocjeni egipatski papir glačan morskim školjkama… Ne stidi se svojih godina Abdulahu, preda mnom ih ne moraš kriti, ne rekoh li.

Ama lahko ću ja sa tobom za svoje godine, jer si i ti malo je reći – dugovjek, ali šta ću sa sobom, a I s ljudima mi, to s godinama, nikad nije išlo od ruke. I što mi ne reče zašto sam dugovjek?

Zar ti to nije jasno onako samo po sebi, ta, ti si taj koji je dugovjek, ti živiš tu dugovječnost, ne živi je neko drugi; Ili zamisli da nisi dugovjek, zar ne izlazi na sito,

živiš ono što žive i svi drugi ljudi, ne živiš nešto van pameni, iako ne živiš, vala, ni ono što bi trebalo? Uostalom, o tome zašto si dugovjek, već si raspravljao i sa mnom i sa El-Kaimom i sa arhatom Pindolom, i vidio si na šta je izašlo, zar si zaboravio, zar se nisi opametio? Ta, i ja sam dugovjek, a nikad se ne pitam zašto, šta me briga. I zar ti nije dosta da si dugovjek, zar bi ti nešto značilo da znaš i zašto? Uostalom, za razliku od Ukletog Holandeza i Ukletog Žida, tebi je drago što živiš tako dugo?

Oprosti, te moje riječi su odjeća od slova koja se tiskaju oko mene, koja je povukao lahor mojih skuta dok sam silazio, ta, reci, zar sam se trebao skinuti dogola prije engo što sam počeo silaziti niz stepenice na početku prve stranice. Znam da nema pitanja na koja neću, ovdje s tobom u društvu, odmah dobiti odgovor dok još još pitanje čestito i ne izustim, ali kad ti odeš, kad izađeš odavde, kad me pustiš, ja ću se samo sjećati da sam znao sve što sam želio znati, a tamo među ljudima, pa bilo da umiru, ili da ne umiru, ja ću opet biti ona neznalica koja sam i do tada bio.

Ako si svoje neznanje teško stekao, ne možeš ga ne voljeti, zar ne? Ali tebi je pred zamjeranje, ono, davno, u Egiptu, gdje si rođen, na blistav način sve bilo objašnjeno, a onda si cio svoj dugi život nakon toga, uporno, s navećim oprezom izbjegavao bljesak pune istine jer si se bojao da od toga uistinu ne umreš. Pa šta onda hoćeš? Hoćeš li da znaš, ili da ne znaš?

Kad me tako pitaš, hoću da ne znam! Nije to za mene. Na zemlji nema istinske radosti. Nisam li plakao u vrtu El-Kaimovom kada je skidao koprene sa nebesa da mi otkrije punu radost a Allah ne opterećuje Svoga roba više nego što on može podnijeti, i sasma mi je dovoljno da znalački i vješto umičem smrti. Ja namirem nad sobom, a kad Allah ugasi moj život, ugasit će i moju smrt. Jer ja nisam taj da želim preći u tvoj svijet, mada sam susretao čestite i odlučne ljude koji su to željeli i ti ih, vjerovatno, poznaješ.

Šejh Abdul-Kadir Gejlani me je jedanaest godina čekao u ruševinama tvrđave Šustar, nedaleko od Bagdada, Musa a.s., je gotovo osamdeset godina žudio da me vidi, i vidio me je, a ima ih još. Ali, eto, i ti si sada sa mnom.

Jesam, hvala Allahu, ogromna je to nagrada za mene!

Ta, ja sam Abdulahu, prije nego što sam ušao u tvoju kuću 20. rebiul-ahira 937. po Hidžri ili u nedjelju 11. decembra 1530. po miladu, otvorio vrata mnogih kuća u sarajevu, pa me niko nije prepoznao, ima, neko dobro pri tebi. Iako je samo Allah vječno Živi, vječnost je zajamčena i svim ljudima, pa bilo da zauvijek nestanu, ili da uvijek ostanu, od volje im trud, od ezela do ahireta, i dugovjekim i kratkovjekim. Ali ti gotovo pet hiljada godina čekaš smrt na zemlji, i nećeš da se odvojiš od ljudi, zašto?

Pa ti to meni sada govoriš isto ono što mi je nekad govorio Imhotep?

Nije to isto! Odgovori zašto već ne ostaviš ljude?

Zato što sam i ja sasvim I samo u ljudskom obličju.

Nije to.

Reci ti.

Nisi ti nikome muhtač, ni zagovornik, zar toliki zaljubljenici u Allaha, džele šanuhu, nisu bili ljudi? Doduše, već stoljećima dobro razviđaš stvari, malo fali pa bi ti se razmakle ali odugovlačiš. Ta, vidio si možeš naoko sve imati, a da, ipak, ništa nemaš. Ali ti se, haman, vrtiš ukrug, iako si musliman skoro trinaest stoljeća. Nije li to malo čudno? Ta, zar nema onih koji se odlikuju nad drugima u mnogo čemu, u znaju, u

imanu, u junaštvu, u mudrosti, u dobroti? I zar nema onih koji su sve to ostavili?

Ima, moj dobri hazreti Hidre, zar bih mogao reći da nema, kad znaš da sam ja bio i Imhotep, graditelj stepenaste piramide u Sakari, iliti Sadad ibn Ad, graditelj grada Irema na stubovima, ali ja nekako nisam spreman, i ovako sam zadovoljan.

I tu se stanem smijati.

- Piramide su proklete a Irem je srušen Allahovim gnijevom! – reče El Hidr.

Duž svih šest redova ispod ovog ukazaše se stakleni blokovi moga smijeha veličine 20 puta 40 puta 300 centimetara i svi legoše jedan na drugi tako da sam sada stajao ispred zida visokog skoro dva i po metra, blistavoga, čistog, prozirnog i teškog, po svoj prilici, oko tri i po hilajde kilograma. Zid je bio proziran valjda zato što je nikao u El-Hidrovoj knjizi, bio je zid zato što sam pomenuo nešto o čemu nerado govorim, a bio je težak zato što je teško objasniti kako to das am u isti mah veličajniji graditelj u službi silnika na zemlji i skromni pisar Abdulah Misri.

- Ta, ja sam to bio samo jedan ograničen period vremena, taj graditelj, skrivao se zapravo, u Imhotepu, u Sadadu ibn Adu… - rekoh naziruć El-Hidra kroz ono debelo staklo svoga smijeha, nikako ne shvatajući kako sam se to nasmijao.
- Zašto si se nasmijao? – upita Hidr.
- Ne znam – rekoh - vjerovatno sebi. – Uvijek sam bio pisar, ono što je meni lahko, ta, i pisara ima oholih i uobraženih, a ja sam uvijek bio skroman.
- Ne – reče Hidr – nećeš iz ove knjige izaći isto kao onaj koji je u nju uašao, pa taman se na glavu nasadio. Takav se još nije rodio!

I odjednom nesta i bašči Sarajeva i Bosne i mi se nađosmo u Egiptu, u Tebi, u hramu

ovnolikog netera Amona, podno ogromnih stubova dvorišta faraona Amenofisa Trećeg, ali je cio hram i sve što se moglo vidjeti uokolo, u isti mah bilo i srušeno i cijelo; oni dijelovi koji su nedostajali, a koje su porušili virjeme i ljudi, a nisu bili zatrpani pijeskom, sada su bili načinjeni od stakla blješteći na žarkom afričkom suncu mjestimično u svim duginim bojama. “Nije li se to nekako i hram nasmijao?”, pomislih. U mojim prsima se probudi bol od rane one strijele koja me je, hiljadu tri stotine devedeset sedam godina prije rođena Isaa a.s., probola kada sam, kao praćkar u vojsci dvanaestogodišnjeg faraona Amenofisa, išao u pohod na Nubiju. Zlatna ogrlica, kojom me je potom faraon nagradio ne iskrsnu ovdje ama ni kao žutilo pijeska pod mojim El-Hidrovim nogama. Na meni više nije bilo bosanske zimske odjeće, sada sam na sebi imao samo svoju staroegipatsku pregaču a hazreti Hidr je i dalje bio u svom dugom zelenom burnusu u kojem je došao na moja vrata.

Eh, eto gdje nas odvedoše tvoje riječi – reče Hidr. – A šta nam je falilo da smo ostali u onoj bašči? Ovdje je opako vruće! – dodade.

- Moje nas riječi ne mogu odvesti nikuda – rekoh – ali tvoje mogu! Ovo si ti uradio. Čim se tekst, četrdesetak redova prije ovoga, počeo lomiti u dijalog s puno praznina izmešu mojih i tvojih rečenica, znao sam da se stvari miejnjaju i da nekud idemo, a u prvi mah mi se učinilo da si me vratio čak na početak knjige. Pa i sada, iako vidim das am među stubovima nekakva staroegipatskog hrama, imam osjećaj kao da sjedim na sedmoj stepenici prve stranice, na riječi harf, držeći se objema rukama za f koje je između mojih nogu. A ti si se bio nešto naljutio.
- Naumpalo mi je da si porijeklom Egipćanin pa smo se zato obreli ovdje, u Egiptu. Da sam se kako kažeš, naljutio, vratili bismo se sve do treće godine vladavine faraona Asosija u Sais, u Deltu Nila, na ono isto mjesto na kome si se raspolutio i nakratko umro kada si me prvi put ugledao ne znajući još ko sam. Ali ako je broj sedam ljubav, af prvo slovo grčke riječi za onu mušku

stvar, skaredna ti se slika otela, moj Abdulahu.
- Ama, nije mi to bilo ni na kraj pameti…!
- Nije, ali, eto, pripazi šta govoriš.
- Nego, reci ti meni, je li ovo sada 1530., ili je 1933. godina?
- 1530.
- Pa što sam onda opasan samo staroegipatskom pregačom?
- Valjda bi na meni trebala biti kakva galabija, turban na glavi… Nisu li Egipćani muslimani već osam stotina godina?
- Hoću da te podsjetim da si prije četiri i po milenija kao prvi pisar hrama boga Ptah u Memfisu i ako imućan čovjek sjedio na grbači najmanje stotinu ako ne i hiljadu ljudi.
- Ne – rekoh – nije tako! – Iako sam ja tada samo naslućivao kako se izbjegava smrt, živio sam kao jedan od njih, bio sam kao bilo ko od onih koji su raili na mom imanju i u omojoj kući i u hramu i nikad se niko na mene nije potuužio. Oni su voljeli mene, a ja njih.
- Čini ti se, moj Abdulahu…!
- Tako je bilo! Ja sam odmah znao da to tako nekako i treba da bude.
- Kada je sva tvoja radost nakon buđenja i zamiranja, pohrlila slugi Jeu, ti si je obuzdao a potom si uzmicao i od rođene majke Umet.
- Moja se majka svojom ljubavlju oslanjala samo na mene, a imala je još dva sina, i meni je to išlo na živce ali davno još u doba gradnje piramida, ja sam je molio da mi oprosti.
- Samo, ona je tada bila mrtva već više od dvije stotine godina - nasmija se El-Hidr a ja rekoh:
- Nije nikakav grijeh sačuvati ono života što ga imaš, i takav oprez je, držim, sasvim dopušten, uvijek čak i naspram svoje matere. Ja neću da se odvojim od ljudii hoću da umrem živ, a kad god sam pogriješio kažnjen sam jednim danom starenja, pa možda sam kažnjen i zbog svog ustezanja s Umet, a i

zato što svoju radost nisam podijelio s Jeom, iako sam ih oboje volio.
- Ma neću uopće sa tobom da se prepirem, na to će El-Hidr mrzovoljno.
- Ali kad smo već ovdje, u tvojoj postojbini, bi li volio da ti dozovem svu tvoju djecu, sigurno bi želio da ih vidiš,. Meni to nije teško, a ionako vidiš da je unaokolo mir, nigdje žive duše, nikoga nećemo bihuzuriti.
- Da se nekoga svoga djeteta, koje je davno rođeno i davno umrlo, podrobno sjetim, često mi treba i nekoliko dana, a da koga usnijem, iako sam se još u Onu u tome izvještio, treba mi posebna usredsriježenost, a i ne polazi mi to baš uvijek za rukom. Vidjeti ih žive, i to još u tvojoj knjizi, pa koji otac to ne bi poželio.
- Ali samo ćeš ih vidjeti, budi sabran, suzdržan i tih – reče El-Hidr – I nemoj da ti šta drugo naumpada, sustegni se od želja i primisli, po najprije da ti djeca ne iščeznu, a da se i ja, gluho i daleko ne preobratim u kakva čudotvorca.

I, u tom, gdje god sam bacio pogled, svuda oko nas stadoše iznicati: dječaci i djevojčice, mladići i djevojke, žene i muževi, starci i starice. Onako, procjenjujući odoka, bilo ih je na stotine. Bile su to raznolike i raznoliko odjevene skupine i do nas je dopirao njihov žamor, graja, mrmoljenje i razgovor na mnogim jezicima. Ne pamtim kad sam bio tako uzbuđen, taklo ganut, tako zaprepašten i tako obradovan. Kako je ocu svagda iznova gledati da nadživljava svoju djecu to znam samo ja, a sada odjednom imam priliku da ih vidim, čujem, pa čak i zagrlim i pomilujem, i odjednom, sve zajedno na okupu. Silno sam želio daim što prije priđem, uputim koju riječ i čujem i prepoznam njihove glasove da čujem šta će mi reći.

- Pazi, tu su i ona djeca koja će umirati 1933. godine – napomenu El-Hidr.
- Gdje se ti sve nisi ženio, moj Abdulahu! – nasmija se. – Imaš djece kao svi faraoni skupa.
- Pa vide li me?

- Tebe vide, mene ne vide.
- Čuju li me?
- Mene čuju, tebe ne čuju… Požuri, oni će biti tu samo dok im se raduješ, dok te ne ophrvaju roditeljske brige – reče El-Hidr ubjedljivo i gotovo podrugljivo.

I ja se sjetim da je onaj prozirni mladac, koji nas je vodio El-Kaimovom dvorcu na planinu Kaf, nestajao kad god sam nešto pomislio ili kad god bih se čega uplašio. Priberem se pa stanem glasno dozivati svoju djecu, kako mi je koje naumpalo, đah ono koje je živjelo prije hiljadu godina, đah ono koje je živjelo prije dvije hiljade godina, dočim imena one djece koja su umrla između 1530. i 1933. Iako nisam mogao da se sjetim. Ali badava sam se trsio, nisam imao glasa i nijedno me nije čulo.

Zađem među njih, pa ih sreda stanem grliti i cjelivati, a šta bi otac drugo, ne zagledajući mnogo ni koje je koje, ni kad je rođeno, ni kako se zove, ni koje je staro, ni koje je mlado, ni odakle je a sve vrijeme sam plakao od ganuća i ushita; i to, sprva, niti sam pomišljao na negdašnja roditeljska nadanja, strahovanja, ili razočarenja, niti na kakav bol, dug, ili grijeh, koji su nanijeli bili oni meni, ili ja njima, niti na njihove živote i sudbine, samo sam se silno radovao što ih vidim. Ali, ne znajući koliko ću ih još gledati i imajući na umu da svaki čas mogu iščeznuti, nisam toliko žudio za tim da nađem onu svoju djecu koju sam najviše volio, niti onu koja su bila najbolja, nego sam grozničavo tražio one sinove i one kćeri kojima sam otkrio svoju dugovječnost i nekad davno pokušavao objasniti kako se ne umire. Ali, djece je bilo mnogo, svako sam sreda nijedno ne prenebragavajući, zagledao i grlio, te mi se ne dade da ugledam i neko koje sam otkrio tajnu življenja. Usto, bilo je tu dosta i staraca i starica, većinom one moje djece koju sam napustio da ih ne gledam kako stare i umiru, pa me je i to zadržavalo, rastuživalo i smućivalo, a takva osjećanja je ponaputku Hidrovom obuzdavati ako hoću što duže da ih gledam.

Ipak, među mnoštvom tih milih dragih i bliskih lica, ugledam kćerku Nuti, svoje prvo dijete koje je rodila Nitagrit u Memfisu, kako veselo s nekim razgovara a ugledam i kćerku Nuti koju je rodila Hervatektet u Onu kada sam imao četiri stotine i pedeset godina, a potom i sinove Nebtaua i Sanka koje je rodila Neferhotpes, također u Onu, i koji su nekad davno bili rekli: "Vidi, pa mi smo stariji od svog oca!" Ugledam sina Ramozea koga mi je rodila Heka dok sam živio život muljara kada sam imao oko hiljadu godina, i koji se jedini od sve moje djece, tokom jednog milenija, odao zlu. A ugledam Ka-Im-Kaa, svog najmilijeg sina, kojeg mi je rodila Su prije nego što sam stupio na dvor faraona Ehnatona. Svi se oni sjatiše oko mene, razdragani i obradovani i svako od njih gledalo me je pravo onako kako me je gledalo dok smo živjeli svoje živote zajedno. Iako se, naravno, nikada nisu ni susretali ni voljeli, ta, rađani su u raznim vremenima i na raznim stranam svijeta, nekako su svi osjećali da su braća i sestre. I dok sam ja tako nemušto otvarao usta i zagledao, čas jedno, čas drugo svoje dijete, kad, odnekud istrča djevojčica od pet-šest godina, a za njom još dvoje njene mlađe bosonoge braće, i sve troje mi obujmiše noge vičući kroz suze: "Baba, baba!" Silno potresen, grleći i ljubeći ih, nikako se nisam mogao dosjetiti koja mi ih je žena rodila i gdje. Potom, i više od toga, potrese me činejnica da će sve troje umrijeti u toj svojoj životnoj dobi.

Ali šta god sam rekao, niko ništa nije čuo, samo su vidjeli kako otvaram usta. - Štaviše, oni koji su stajali bliže stadoše i uzmicati; naime, vratne žile su mi nabrekle od naprezanja, a do njih moj glas nije dopirao ni kao šapat. EL-Hidr je i dalje sjedio u sjenci jednog od golemih stubova hrama boga Amona a ja ga nisam vidio, ali znao sam da me čuje a kako više nisam mogao obuzdavati svoju uznemirenost, znao sam da se ovom susretu sa mojom djecom bliži kraj:

> - O Hidre – zavikah – I do sada sam bezbroj puta mislio na njih, ali ovo da ih vidim žive, iako su odavno pomrli, i da im čujem glas, i da me odmah

svako od njih prepoznaje, a da im ja ne mogu uputiti ni ciglu riječ, je li to zato O Hidre, što možda želiš dozvati Azraila da najzad i meni, kao i njima, uzme dušu? Je li to na me(u)ne o Hidre svalj(d)uješ terete moje dugovje(a)ečnosti i na lijep me na(r)čin privodiš smrti? Ho(i)ćeš li to da uvidim da žud(m)nja Ukletog Jev(š)reja i Ukl(a)etog Holandeza da najzad um)k)ru, niej niamlo manje pože(a)ljna od moje žudnje da živim? Ti si onaj u čijem prisustvu, svaki put posljednjeg dana svojih starenja, oživim, iako to poričeš. Ja jesam često znao pobjeći kada bih dočekao da moja djeca izgledaju starija od me(m)ne, ali ja nosim bre(a)me tuge oca kome su sva njegova djeca pomrla. Mno(s)ga od moje čeljadi su doživjela žal(v)ost nakon smrti maj(o)ke ali nije(m)dno od njih nije doživ(s)jelo žalost za uzgubljenim ocem za(n)r im time ni(a)je uskraćena barem takva bol? Trud i briga dok sam ih pod(g)izao ja da(o)nas ne osjećam. Nije li sve ovo mali Sudnji da(m)n upriličen samo za mene. Zašto me ne čuju? I što mi se ovo jezik sapliće i riječi izvrću da jedva i sam sebe razumijem?

- To je tvoj izbor, nije moj. Mene čuju, ali me ne vide, tebe vide, ali te ne čuju, ne može oboje, zaboravljaš da su svi oni, ipak pomrli… Kad bi moglo oboje, bilo bi to u najmanju ruku, nekakva zbilja, a ovo je ipak knjiga, urazumi se! Osim toga, kad si ti kojem, od tolike svoje djece, pustio da ti sasvim priđe i da te sasvim zavoli ta, nisi li cio svoj dugi život prema njima uvijek zadržavao nekakvo odstojanje i pazio da ti se odveć ne približe, strahujući da od toga ne umreš?! Usto, nadživljaajući ih, jedan dio tvoje duše nije nikad ni tugovao za njima, zar ne? A riječi ti se krše zato što si osio i ljut. Toliko o tvom saburu! A sad pogledaj kako tvoja vika, iako te niko ne čuje, vraća tvoju djecu tamo odakle su iznikla. Ne uviđaš da je čitati i živjeti jedno te isto…!

I odjednom sam stajao potpuno sam, pod usijanim nebom, oko mene visše nije bilo nikoga, duge kolonade hramova bijahu potpuno puste.

- Uviđam! – zavikah – uviđam! Daj, kad si dao da vidim svoju djecu, daj da vidim i njihove potomke – izgovorih prvo što mi je palo na pamet.

Cijelo dvorište hrama, kolonade, i sav prostor iza porušenih zidova, sve do obale Nila, pa i preko Nila, sve dokle je pogled dopirao, pa i dalje, najednom opet zavrvi od ljudi, žena i djece, ali ih je sada bilo stostruko vise nego maločas, bilo ih je na hiljade…

- Eto, to su svi tvoji potomci do 1933., sav tvoj rod, od unuka, praunuka, čukununuka pa nadalje, i živi i mrtvi, da znaš – nasmija se El-Hidr.
- "Sav moj rod" Ja koliko ih je!", pomislim, pa zađem u to mnoštvo gurajući se kroz njih kao da su gomile neznanaca. A tako je donekle i bilo, jer niti sam prepoznavao koga ja, niti ko mene, niti je to trebalo očekivati. I dok sam se tiskao najprije kroz svoj egipatski rod, koji je bio najbrojniji i, hvala Allahu, pored onih starostavnih, polugolih, kakav sam trenutno bio i sam, mnogi bijahu odjeveni kao muslimani, ugledam i nekoliko Haićana s pregačama od lišća, potom mi, u žurbi, na trenutak, pogled zape za grupu mojih pedaka crnih kao gar, ukrašenih šarenim perjem, otrombljenih resica ušnih školjki sa utisnutim ogromnim prstenovima, a tamo dalje, između velikih ljudi svijetle puti, plavih kosa i plavih očiju. "Vidi, i to mi je rod", pomislim, "svi su oni moji potomci."
Tokom svog dugog života ponekad bih iscrtavao porodično stablo koje se i dalje račvalo na sve strane, a ponekad bih ii stotinama godina jednostavno zaboravljao na svoju genealogiju. Mnogo puta sam ta svoja nedovršena rodoslovlja i gubio, zaturim ih, nestanu, izgore...
Onda sam ih donekle obnavljao po sjećanju, ali najvećem broju mojih potomaka naprosto se gubio svaki trag i ja o njima nisam mnogo mislio, ni vodio računa. Ponekad bih nekom izašao ususret i živ stao preda nj, ali malo kad mi je ko

povjerovao da smo rod, a ako je i povjerovao, povjerovao bi, ili sumnjičavo, ili gotovo ravnodušno. Nikome to ništa posebno nije značilo i uglavnom smo se samo gledali, oni mene s čuđenjem, ja njih sa znatiželjom. Najčešće sam neko vrijeme izigravao, blago rečeno, budalu, i potom odlazio, ne otkrivajući ko sam. Jer, kome i kako objasniti da živim stotinama, pa i hiljadama godina?
A prolazeći kroz to raznoliko mnoštvo, ipak me u jednom trenu malo kosnu to što su svi oni, koje sam gledao s ljunavlju, sjetom i naklonošću, mene vidjeli kao stranca koji im se nepristojno i nametljivo unosio u lice: "Ko je ovaj, šta hoće i što me gleda?", nemušto su pitali. Ali koga sma god dodirnuo, ili samo nehotično okrznuo, odmah bi se pretvorio u kakvo slovo nalik na se. Koliki čovjek, toliko slovo! I za mene je ostajao dug, krivuda puteljak omeđen velikim drhturećim slovima, ali mi nije bilo ni na kraj pameti da se vratim i da ih čitam.
- Čitaj, Abdulahu, čitaj! – čuh kako mi El-Hidr podsmješljivo dobacuje.
"Što sad da čitam?", pomislim ljutito. "Pa pogledaj koliko ih je! Treba mi cio dan da ih makar u trku sve obiđem", i ja sljedeći red El-Hidrove knjige *udarim šakama svom snagom.* Ne pamtim da sam ikada u svom dugom životu popustio tako žestokoj ljutnji.
Slova prsnuše nagore i obesmisliše sve ono što sam maločas govorio, a sav onaj mnogobrojni, raznoliki narod istog časa potonu i nesta.
Slovo *u* iz riječi *udarim* zabi se u riječ *mene*, slovo *d* zabi se u riječ *svaljuješ*, slovo *a* zabi se u riječ *dugovječnost,* slovo *r* zabi se u riječ *način,* slovo *i* zabi se u riječ *hoćeš,* slovo *m* zabi se u riječ *žudnja;* slovo *š* iz riječi *šakama* zabi se u riječ *Jevreja,* slovo *a* zabi se u riječ *Ukletog,* slovo *k* zabi se u riječ *umru,* slovo *a* zabi se u riječ *poželjna,* slovo *m* zabi se u riječ *mene,* slovo *s* zabi se u riječ *breme;* slovo *s* iz riječi *svom* zabi se u riječ *Mnoga,* slovo *v* zabi se u riječ *žalost,* slovo *o* zabi se u riječ *majke,* slovo *m* zabi se u riječ *nijedno;* slovo *s* iz riječi *snagom* zabi se u riječ *doživjelo,* slovo *n* zabi se u riječ *zar* slovo *a* zabi se

u riječ *nije,* slovo *g* zabi se u riječ *podizao,* slovo *o* zabi se u riječ *danas,* slovo *m* zabi se u riječ *dan.*

- A što mi ne bi sve moje žene dozvao, neću ni djecu, ni potomke, hoću žene svoje ljubljene, hoću makar neku od njih – zavapih iskreno.

- Da ne bih?! – nasmija se El-Hidr, a onda dodade: - Za gotovo pet hiljada godina, devet puta si stario, devet te puta sram bilo! – završi ljutito.

Najednom preda mnom iskrnuše, blješteći na suncu, i sve tri srebrne ptice, nastale od riječi *svašta nešto.* Njihov sjaj bio je tako zaslijepljujući da se sve do dna ove stranice nije vidjelo, nijedno jedino slovo i nijedna riječ, samo je u donjem lijevom uglu brojka 16 zastrašujuće čamila u svoj svojoj golotinji.